

10. SEGÍTS ÉS AJÁNDÉKOZZ

„*Ne lopj!*”

(A 8. parancsolat)

Gyülekezeti óraszám: 1. Egyházi iskolák óraszám: 1.

(2Kir 5,19–27)

TEOLÓGIAI ALAPVETÉS

(*Felhasznált irodalom:* Dr. Szűcs Ferenc: Teológiai etika, Budapest, 1993; Dr. Török István: Dogmatika; Dr. J. Douma: A Tízparancsolat; Fekete Károly: A Heidelbergi Káté Magyarázata, Budapest, 2013; Magyarázatos Biblia; Jan Milič Lochman: A szabadság útjelzői, 1993, Budapest)

8. parancsolat:

A lopás tilalmára vonatkozó parancsolat eredeti jelentése szerint az emberrablás a tilos, illetve az izráeli ember rabszolgává tétele. Az izráeli törvények csak az adórszolgátságot engedélyezték. Rabszolga csak idegen népből való ember lehetett. Az emberi életet nem szabad sem számításból, sem kényszerűségből nem szabad eszközül használni valamilyen cél érdekében, mert a legjobb cél is így értelmét veszíti. Ez a törvény védi az ember személyes szabadságát.

Függetlenül attól, hogy a törvény eredetileg az emberrablásra vonatkozott értelmezhetjük mindenféle lopás tiltásaként ezt a törvényt. Mint minden parancsolatnak, ennek is van önmagán túl mutató értelme. A lopás nem csak azért bűn, mert az egyik ember elveszi a másik ember tulajdonát jogtalanul. Hanem azért is bűn minden lopás, mert minden Istené, és aki lop, az tulajdonképpen Istent lopja meg.

Isten valamennyi teremtményével szemben az ember az egyetlen, amelynek szüksége van tulajdonra. Nem a tulajdon maga az, ami Isten és ember közé állhat, hanem a tulajdonhoz való viszony. Ebből a szempontból mindegy, hogy valaki sok vagy kevés tulajdonnal rendelkezik, ha nem tudja Isten ajándékának és tulajdonának tekinteni a vagyonát. A Heidelbergi Káté magyarázata szerint a lopás tiltása vonatkozik mindenre, ami nem a mienk, hanem a felebarát tulajdona. Kiemeli a káté a kereskedelmi lopásokat, ami a csalásra vonatkozik. Ezeket a lopásokat hazugsággal elkövetett lopásnak lehet nevezni. A másik ember pénzét csalja ki valaki. A káté lopásnak nevezi a saját tulajdonban lévő tárgyakkal szembeni visszaélést is. Két végletet nevez meg: a fővénységet és a tékozlást. Mindkettőben visszatükröződik a tulajdonnal szembeni rossz viszonyulás: a túlzott kötődés.

Vannak olyan lopások is, amelyek nem tárgyakra vonatkoznak. Mégis sorolhatjuk a lopások körébe: az Istentől kapott talentumok elpazarolása, az alkalmak, lehetőségek ki nem használása. Ha a törvényt a pozitív értelmében szeretnénk megfogalmazni, akkor ebben a parancsolatban Isten a felebarát javának az elősegítésére hívja fel a figyelmet. A mások megrövidítése helyett az adásra helyezi a hangsúlyt. A másoknak való károkozás helyett a javára cselekedni. A mások jól-létének az elősegítésére buzdít. A tulajdonhoz való helyes viszonyulásról Pál fogalmazta meg a legszebben:

„*Tudok szűkölködni és tudok bővölködni is, egészen be vagyok avatva mindenbe, jóllakásba és éhezésbe, a bővölködéské és a nélkülözésbe egyaránt.*” (Fil 4,12)

Géhazi kapzsisága:

Elizeus prófétának volt a szolgája. Az ő története egy tipikus példa arra, hogy valaki hazugsággal, csúsztatásokkal akar anyagi előnyökhöz jutni.

Géhazi viselkedése azért volt különösen is romboló, mert Elizeus szándékosan azért nem fogadott el semmiféle honoráriumot a gyógyításért cserébe, hogy világos legyen Naámán

számára, hogy Isten kezében vagy a gyógyítás hatalma, és csak a hála legyen az egyetlen lehetőség arra, hogy kifejezze a gyógyulás feletti örömét Istennek.

Hazugsággal szeretett volna Géhazi valamit megszerezni abból a rengeteg ajándékból, amit Naámán kész lett volna Elizeusnak ajándékozni. Már az is furcsa, hogy Géhazi nem ért egyet Elizeus döntésével, és felülbírálja azt. Miután hazudott Naamánnak, bajba került, mert kapott kíséretet maga mellé. De nem szeretete volna, ha Elizeus észreveszi, tehát pontosan tudta, hogy amit tesz, az mennyire helytelen. Ezért a csalással, hazugsággal megszerzett javakat elrejtette Elizeus elől. Majd mintha semmi sem történt volna, visszament Elizeushoz és hazudott neki. Elizeus mindent tudott, és végül a hazugsággal Géhazi magára és családjára szörnyű büntetést hozott. Géhazi halálos betegséget kapott. A látszólag kis bűnök szörnyű következményei lettek. És a büntetést nem csak Géhazinak kellett elhordoznia, hanem a családjának is.

VALLÁSPEDAGÓGIAI SZEMPONTOK

(Felhasznált irodalom: Bölcshölgy Türek Emese – Kerekes Szabolcs: Serdülők a gyülekezetben, in: Siba Balázs – Szabóné László Lilla – Pángyánszky Ágnes (szerk): Együtt a hit útján – Gyülekezetpedagógiai kézikönyv, Kálvin Kiadó, Budapest, 2019, 177–213.)

Amikor a másik emberrel való kapcsolatnak erről a dimenziójáról tanítunk, felvetődik a kérdés, vajon mit gondolnak a tanulók a jóról és a rosszról, hol tartanak az erkölcsi ítéletalkotás fejlődésében. Ahogyan a test, lelki fejlettségben, az erkölcsi kérdések megítélésében is nagy különbségek mutatkoznak a tanulók között. Kohlberg elmélete szerint a 11-14 évesek jelentős részére még az erkölcsi fejlődés prekonvencionális szintjének második szakasza jellemző. Ez azt jelenti, hogy a cselekvést az egyéni érdek határozza meg. A szabályokat érdemes betartani a jutalom reményében. Jellemző a csere elve is: „ahogy te viselkedsz velem, én is úgy viselkedek veled”. Ugyan már 10 éves kortól megjelennek a konvencionális szint jellemzői, igazi elmozdulás ebben a kérdésben inkább csak a 13. év körül látható. Ezen a szinten már a kölcsönös elvárások, a társas alkalmazkodás határozza meg a moralitást. Már nem a jutalom, hanem az elfogadottság érzésének átélése, a közösséghez való lojalitás motivál a szerepelvárások komolyanvételére, az együttélési szabályok betartására.

Amikor másik ember tiszteletben tartására, segítő szándékú megajándékozására irányítjuk a figyelmet, fontos feladatunk és lehetőségünk van az érzelmi intelligencia fejlesztése terén. A krisztusi szeretet parancsa a másik emberhez való odafordulásra, az ő szükségeinek komolyan vételére indít. Ennek átélését segíthetjük a csoportos együttműködést igénylő feladatokkal a tanítási órán is. A szeretetszolgálatba való aktív bekapcsolódás, az adománygyűjtés, adományok rendezése, szociális intézmények látogatása életre szóló formáló élmények lehetnek a serdülők számára.

ÓRAVÁZLAT JAVASLAT

Fő hangsúly: A lopás a másik ember valamilyen módon való megkárosítása. Ne elvegyél, hanem adj inkább másoknak!

Kognitív: Rámutatás arra, hogy a lopás a másik ember megkárosítása, és a szerzés evangéliumi mértékének megismertetése.

Affektív: A lopás és a meglopottság érzelmi hátterének feltárása.

Pragmatikus: Megoldások keresése a vágyak kielégítésére mások megkárosítása nélkül.

Óra fő része	Javaslatok	Tananyag, célhoz kapcsolódás
Motiváció, ráhangolódás,	1. Beszélgetés kapcsolódó szólásokról, közmondásokról:	Előzetes ismeretek feltérképezése:

<p>előzetes ismeretek aktiválása</p>	<p>Mit gondoltok a következő mondatokról:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Jobb adni, mint kapni. • Csak az marad meg, amit továbbadunk. <p>2. Nyilas Misi karácsonya akció Meséljenek élményeikről a gyerekek! Ha nincsenek ezzel kapcsolatos tapasztalataik, olvassuk el a Tudod-e?-részlet! Beszéljük meg, miért jó, hogy vannak, akik szívesen adnak a sajátjukból!</p>	<p>Mit jelent adni és kapni? Hogyan bánunk azzal, amink van?</p> <p>TK: Tudod-e?</p>
<p>Feldolgozási javaslat</p>	<p>1. A tulajdon bibliai értelmezése <u>Minden, amink van, Isten ajándéka.</u></p> <p>2. Aranymondás: „Ne lopj!” (2Móz 20,15)</p> <p>3. Megbeszélés:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Mit jelent a lopás? (fogalom) • Mondjunk rá példákat! <p><u>Isten azt kéri, hogy lopás helyett adjunk másoknak abból, amit tőle kaptunk.</u></p> <p>4. Munkáztatás:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Rajzold körbe a kezedet! • Vágd ki a körvonal mentén! • Az egyik oldalon írd az ujjakra egy-egy dolgot, amit Istentől kaptál! • A másik oldalon írd a tenyérbe az aranymondást, az ujjakra pedig egy-egy dolgot, amit másoknak adhatsz! <p>5. Bibliai példa Olvassuk el a történetet! Adjunk közösen választ a kérdésekre:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Miért nem fogadott el ajándékot Elizeus? • Mit kért Géhazi Naamántól? • Hogyan palástolta tettét Géhazi? • Mit szolt Géhazi tettehez Elizeus? <p>6. Párbeszéd: Kérjünk három önként vállalkozó gyereket, hogy vállalják Géhazi, Naámán és Elizeus szerepét! Játsszák el a szereplők párbeszédeit: Géhazi és Naámán Géhazi és Elizeus</p> <p>Beszéljük meg: Miért volt lopás Géhazi tette?</p>	<p>TK</p> <p>A parancsolat értelmezése: tiltás</p> <p>A parancsolat pozitív megfogalmazásának értelmezése munkáztatással</p> <p>TK</p> <p>A bibliai példa és a parancsolat összekapcsolása</p>

	<p>Mutassunk rá: <u>Nemcsak az a lopás, ha egy tárgyat titokban elveszünk valakitől, hanem az is, ha csalással, hazug szavakkal szerezzük meg.</u></p> <p>7. Alkalmazás: mai történet Lopás, egymás megkárosítása egy mai gyermek életében MFEI 1.: Panni története Olvassuk fel az egyes részleteket, majd önállóan írjanak érzéseket az egyes részekhez! Végül beszéljük meg, milyen érzelmeket gyűjtöttek össze!</p> <p>A történet és a parancsolat összekapcsolását segíti a MFEI 2. feladata</p> <p>8. A mulasztás is lopás: MFEI 3. Mit gondoltok erről: <u>„Nemcsak az a lopás, ha elveszünk valamit, hanem az is, ha nem tesszük meg másokért, amit megtehetnénk.”</u></p> <p>MFEI 4.:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Olvassuk fel párbeszéd formában (két vállalkozó tanuló) a szemelvényt! • Az idézett történet alapján beszéljük meg: Milyen érzés, ha valaki csak ígéretet neked, de nem segít? <p>9. Összefoglaló gondolatok, pozitív megfogalmazás: segíts és ajándékozz!</p> <p>6. Énekjavaslat: Elmúlt az éj, felkelt a nap (TK 4. ének)</p>	<p>MFEI 1. feladat Gondolkodtató, érzelmeket felszínre hozó feladat arról, mit jelenthet a lopás tágabb értelemben, egy mai gyermek életében</p> <p>MFEI 2. feladat</p> <p>MFEI 3. és 4. feladata Egy szemelvény alapján beszélgetés a mulasztás és az ígéretés jelenségéről</p> <p>TK: lila, összefoglaló mező A parancsolat értelmezésének összefoglalása</p>
Munkáltatás	Kis kartonlapra felírja minden gyerek a parancsolat szövegét, kis szimbólumot rajzolunk hozzá, itt: kéz körvonala: használhatják a parancsolat megtanulásához és ismétléshez is.	
Házi feladat	A parancsolat megtanulása	

TOVÁBBI ÖTLETEK

Letölthető képsorok:

<http://www.freebibleimages.org/illustrations/moody-naaman/>

<http://www.freebibleimages.org/illustrations/elisha-naaman/>

Képelemzési és szövegelemzési módszertani segédlet

Tankönyv: 36–37. oldal

A képen látható:

- Montázs: fényképrészletek: tolvajló kéz, egy kerékpár kereke, pénztárca, „puska”
- Fénykép: egy autó csomagtartójában dobozok - illusztráció

A szöveg: Géhazi kapzsisága és bűnhődése.

Instrukció a képolvasáshoz és a kapcsolódó szöveg elemzéséhez

1. Képolvasási javaslat:

- Figyeljétek meg aprólékosan a fényképrészletekből összeállított montázst! Foglaljátok össze, mi történik, mi történt?
- Szerinted mi számít lopásnak?
- Miért jó ajándékozni, adni? Te szoktál ajándékot adni?

2. Szövegelemzés

- Kikről szól a történet? Kik a szereplői?
- Ki volt Naamán? Honnan származott? Mi volt a foglalkozása?
- Tudsz-e valamit Naamán betegségéről, a lepráról?
- Kihez ment segítséget kérni a gyógyulásához Naamán?
- Ki volt Elizeus? Milyen ember volt? Miből következtetsz erre?
- Ki volt a szolgálja? Milyen ember volt? Miből következtetsz erre?
- Naamán hogyan gyógyult meg?
- Miért nem fogadott el ajándékot Elizeus Naamántól?
- Géhazi milyen elhatározásra jutott? Hogy vitte végbe?
- Hogy vélekedsz Géhazi hazugságairól?
- Mi volt Géhazi büntetése?
- Mi a véleményed a történetről?

Beszélgetéspontok az aranymondáshoz

Ne lopj! (2Móz 20,15)

- Mit jelent a lopás?
- Miért került ez a történet a 8. parancsolathoz? Mire világít rá a történet?
- Mit jelent: „a jókedvű adakozót szereti az Isten!”? Te szoktál adakozni? Mikor és kinek?
- Mit jelent: „Jobb adni, mint kapni.”?

Motivációhoz:

Drámapedagógiai ötlet: Sokat akar a szarka...

A tanári asztalra vagy egy másik, a terem egyik végében álló asztalra gyűjtsünk össze minél több (tan)könyvet, ami kéznél van. (Bármilyen könyv lehet, nem csak hittankönyv.) Kérjük meg a hittanosokat, hogy tippeljenek, hány könyvet tudnak átvinni a terem másik végében álló asztalra segédeszköz használata nélkül, csak a kezükkel. (Se táska, de még a ruhájukat sem használhatják kötélyként). Ezután próbáljuk ki, hogy tényleg tudnak-e annyit, vagy esetleg többet. Nincs felső határ, aki a legtöbbet tudja átvinni, az nyer. (Ha útközben egy könyv leesik a földre, azt nem vihetik tovább.)

A gyakorlathoz kapcsolódva rámutathatunk a kapzsiság működésére: nehéz megállni, ha látunk lehetőséget egy kicsit többre.

Feldolgozáshoz:

Disputa-gyakorlat

A következőképpen zajlik:

A terem egyik sarkába kitűzzük egy A/4-es lapon az „IGEN” szót, vele ellentétes sarokba pedig a „NEM” szót. A tanulóknak mondunk egy ÁLLÍTÁST, pl:

„AKI HAZUDIK, AZ LOP IS.”

„GÉHAZI LOPOTT AKKOR, AMIKOR ELKÉRTE AZ AJÁNDÉKOT”

„AZ IS LOPÁS, HA VALAKI NEM TARTJA BE AZ ÍGÉRETÉT.”

A tanulók az állítás elhangzása után abba a sarokba állnak, amivel egyetértenek. (igen /nem)

Ezután indokolják egyenként az állítást. Igen, mert. Egy indoklás elhangzása után a másik sarokból valaki válaszol a saját érvével: igen te azt állítod, de én meg azt mondom, hogy nem, mert. Ez így megy, ameddig van jelentkező.

Ezután kérjük meg a tanulókat, hogy cseréljenek helyet. Próbáljanak az új helyről meggyőző indoklásokat mondani, egészen addig, amíg van jelentkező. Ezzel egy nézőpontváltás történik. A saját érvek összegyűjtése után bele kell helyezkedniük egy másik szempontrendszerbe. Nehéz a másik szempontjait megérteni, de ha rákényszerülnek a gyakorlat során, akkor könnyebben megérthetnek másokat.

Fontos, hogy képzeletben, vagy akár valóságosan is próbáljuk ki mi magunk a játékot, mielőtt a tanulókkal játszunk. Mi magunk kell, hogy leellenőrizzük, hogy a megfogalmazott állítás alkalmas-e arra, hogy több szempontból érveket gyűjtsünk, mellette vagy ellene.

INSTRUKCIÓK A MUNKAFÜZET FELADATAIHOZ

MFEI 38. o. 2. feladat/MFGY 29. o. 2. feladat

Ha a tanulók nem találnak választ a kérdésre, vezessük rá őket segítő kérdésekkel! Amit Kati elvett Pannitól: a projekte munkát, a sikerélményét, a lehetőségét a javításra, az örömet, a jókedvét. Amit Zoli adott neki: segítséget, lehetőséget, örömet. E feladat segít megérteni, hogy nemcsak tárgyak elvételével rabolhatjuk és ajándékozhatjuk meg egymást.

A témához felhasználható énekek:

Református Énekeskönyv (RÉ21): 119. zsoltár 11. és 35. versei: A kevélyeket, Uram

Református Énekeskönyv (RÉ21): 314. dicséret 7. verse: Embert ne ölj

Szabadíts meg (+BS)